

OBLASTI PRO SLEDOVÁNÍ POKROKU DÍTĚTE A JEJICH VÝZNAM

Jestliže se rozhodneme pro jednotné sledování úrovně pokroku dítěte v souvislosti se senzorickými aktivitami, je důležité stanovit si rámec oblastí, ve kterých ke sledování bude docházet.

Využijme 6 oblastí, pokrývajících předpoklady všech přínosů provádění senzorických aktivit:

- Míra samostatnosti a zapojení
- Zvládnutí jemné motoriky a koordinace ruky
- Reakce v kombinaci se smyslovými podněty
- Míra komunikace
- Emoční prožívání a seberegulace
- Míra kreativity a ochota experimentovat

Zvolení těchto oblastí se posouvá od základních a viditelných projevů ke složitějším vnitřním předpokladům.

Míra samostatnosti a zapojení

Rozvoj samostatnosti hraje v senzorických aktivitách klíčovou roli – posiluje vnitřní motivaci a důvěru ve vlastní schopnosti. Pro dítě je důležité sledovat vlastní schopnost zapojit se do činnosti a samostatně ji dokončit. Toto je předpoklad pro další oblasti vzdělávání, kde dítě bude přistupovat k řešení úkolů s větší důvěrou ve své schopnosti a s vnitřní motivací k jejich řešení. Zároveň se tím rozvíjí samostatnost, která připravuje dítě na budoucí situace, ve kterých bude nutná práce bez přímého vedení – ve školním i životním kontextu.

V této oblasti je možné pozorovat přístup dítěte k senzorickým aktivitám, jeho zapojení do celého procesu řešení problému a míru výdrže. Dílčí oblasti pozorování zahrnují:

- **Přístup k aktivitě** – Jak dítě s aktivitou začíná? Zahajuje ji spontánně, nebo potřebuje vedení? Již tento první bod ukazuje schopnost dítěte otevírat se novým zkušenostem a projevovat vlastní iniciativu.
- **Práce s materiálem** – Je dítě schopné pracovat s materiálem samostatně, nebo potřebuje vedení a ukázky možností? Orientuje se v používání různých materiálů? Zkouší možnosti jejich propojení?
- **Doba zapojení** – Jak dlouhou dobu dítě u aktivity vydrží? Udržuje plné soustředění, nebo se snadno rozptýlí a ztrácí zájem?

Ilustrační foto. Vytvořeno s pomocí AI.

Ilustrační foto. Vytvořeno s pomocí AI.

Zvládnutí jemné motoriky a koordinace ruky

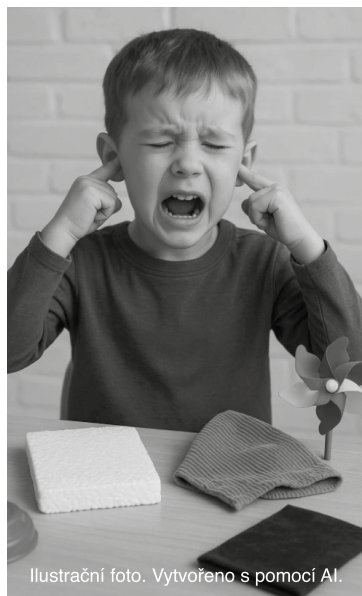
Tato oblast je nejviditelnějším ukazatelem rozvoje. Dovednosti, které dítě v této oblasti získává, jsou důležité pro každodenní život (oblékání, jídlo, psaní...) a zároveň podporují sebedůvěru (dítě pokroky samo vidí a je si jich vědomé). Během senzorických aktivit jsou trénovány nejrozličnější druhy úchopů, ale také mačkání, stisk, ovládání jemných svalů ruky. Každá z těchto činností je dílčí částí celku jemné motoriky, která je

nezbytná pro zvládání pozdějších úkolů. Body, které je z pohledu průvodce možné pozorovat, jsou:

- **Koordinace oko-ruka** – Jak dítě propojuje oční vjem s příslušným pohybem ruky? Je schopné vzít předmět a přesně s ním manipulovat podle vizuálního vjemu?
- **Způsob úchopu a manipulace** – Jakým způsobem dítě předměty uchopuje? Zvládá je držet správně, nebo při manipulaci s nimi vyhledává jiné varianty (například uchopí předmět jinak, pomáhá si druhou rukou)?
- **Stisk a síla ruky** – Jak dítě zvládá aktivity, jako je mačkání hmoty nebo naopak Manipulace s jemným materiálem? Kontroluje tlak ruky při manipulaci?

Reakce na smyslové podněty

U každého jedince můžeme pozorovat určitou míru senzorycké citlivosti na konkrétní podněty. U někoho je to například polystyren, u jiného zase manšestrová látka. Tyto odchylky od klasického smyslového vnímání jsou zcela běžné. Pokud však dochází k této citlivosti na velké množství podnětů, může to být příznakem poruchy senzorycké integrace. Schopnost správné reakce na smyslové podněty je klíčovým prvkem, který ovlivňuje mnoho dalších aspektů vývoje dítěte – například schopnost soustředění, komunikace nebo vnímání okolního světa.

Ilustrační foto. Vytvořeno s pomocí AI.

V této pozorovací oblasti sledujeme reakce dítěte na podněty, se kterými se setkává během připravených aktivit, zejména na:

- **Textury** – různé povrchy a materiály, přístup k neznámým povrchům.
- **Zvuky** – míra citlivosti na zvuk nebo naopak aktivní vyhledávání interakce.

- **Vizuální podněty** – reakce na barvy, pohyby a schopnost zaměřit pozornost na konkrétní podnět.
- **Adaptace na změny podnětů** – Jak dítě reaguje při změně podnětu během aktivity? Nechá se snadno vyrušit, nebo dokáže pokračovat dále?

Míra komunikace

Při senzorických aktivitách dochází ke zcela přirozené podpoře jazyka a rozvoji komunikace. Vznikají zde smysluplné kontexty, ve kterých má dítě konkrétní zážitky a přirozeně cítí potřebu tyto zážitky sdílet s ostatními. Díky těmto spontánním impulsům je podpořena slovní zásoba, porozumění a vyjadřovací schopnosti. Na co se zaměřit při sledování dítěte u senzorické hry?

- **Pojmenovávání** – Jakým způsobem dítě popisuje, co aktuálně zažívá, konkrétní činnost nebo věci, se kterými manipuluje?
- **Reakce na pokyny a otázky** – sledujeme, jak dítě rozumí jednoduchým výzvám („Polož kostičku na tohle místo.“) stejně jako základním otázkám („Co je to?“, „Kde je květina?“).
- **Způsob komunikace při hře** – Je vedena spíše verbálně (dítě využívá slova, komentuje, napodobuje zvuky) nebo nonverbálně (oční kontakt, gesta)?

Emoční prožívání a seberegulace

Senzorické aktivity jsou navrženy tak, aby byly plné emocionálních zážitků – radosti, překvapení, ale mnohdy také nejistoty nebo frustrace (například při seznamování s novým materiálem, tréninkem trpělivosti). Díky těmto situacím vzniká cenný prostor k pozorování emočního prožívání dítěte, jeho vyjádření a také zvládání. Emoční stabilita je nedílnou součástí celkového dozrávání dítěte, jejíž posilování vede ke zlepšování sociálních dovedností v kolektivu. Senzorické hraní může výrazně přispět k jeho zdravému směřování díky poskytnutí bezpečného prostoru, zažívání přirozených